

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 13 (54)

2025

і НАУКА ТЕХНІКА

серія: *право*, серія: *економіка*, серія: *педагогіка*,
серія: *техніка*, серія: *фізико-математичні науки*

СЬОГОДНІ

Шановні колеги!

*З Новим Роком та
Різдвом Христовим!*

Бажаю, щоб Ви і Ваші близькі були здорові і щасливі, щоб удача супроводжувала у справах, щоб любов оточувала і наповнювала Вас і Вашу родину.

Нехай негоди проходять стороною, а над головою буде завжди мирне небо і ясне сонце. Виконаних мрій, досягнутих цілей і приємних відкриттів Вам у Новому 2026 році!

З повагою,
директор Видавничої групи
«Наукові перспективи»

Ірина Жукова

Видавнича група «Наукові перспективи»

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

Асоціація науковців України

«Наука і техніка сьогодні»

№ 13(54) 2025

Київ – 2025

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

Association of Scientists of Ukraine

"Science and technology today"

№ 13(54) 2025

Kyiv – 2025

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2025. № 13(54) 2025. С. 2763**

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320
журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки
(спеціальності – 015 - Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу
присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно
категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)*

*Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та
соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації
«Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»*

*Рекомендовано до видавництва Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 24.12.2025 № 9/12-25)*

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Войтасик Андрій Миколайович – кандидат технічних наук за спеціальністю системи та процеси керування, доцент кафедри електричної інженерії суднових та роботизованих комплексів Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв, Україна), Віце-академік громадської наукової організації «Академія технічних наук України» (Івано-Франківськ, Україна)
- Волк Павло Павлович — доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Воробйов Яків Анатолійович – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету, учасник бойових дій, член громадської організації «Міжнародна фундація науковців та освітян», автор наукових публікацій та навчально-методичних матеріалів у галузі математики, прикладної математики, інформаційних технологій та педагогіки;
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету аеронавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дівізніок Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України" (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

Зданевич Л.В., Савченко М.С., Фроленкова Н.О., 1013
Цегельник Т.М.

*ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ
ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: КОМПЕ-
ТЕНТІСНИЙ І ДІЯЛЬНІСНИЙ АСПЕКТИ*

Злотник-Шагіна О.О. 1024

*КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМИ
СТУДЕНТАМИ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ*

Зорочкіна Т.С., Здір Д.Р., Гадецька Д.О. 1039

*ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ
РОЗВИТКУ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ*

Івахненко А.О., Панченко Д.І. 1055

*ЗБЕРЕЖЕННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ
ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ CLOUD CUCKOO LAND*

Калаур С.М., Дутка Г.Я., Козловська І.М., Якимович Т.Д. 1065

*ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВ-
ЦІВ: ПОТЕНЦІАЛ ВЗАЄМОДІЇ ІНТЕГРАТИВНОГО ТА ДИФЕ-
РЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДІВ*

Каніболоцька О.А., Пшенична О.С., Надточій Н.О. 1078

*ДИДАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ
ФЛЕШКАРТОК У РЕЖИМІ ІНТЕРВАЛЬНОГО ПОВТОРЕННЯ:
ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ*

Кас'яненко О.М., Брецько І.І. 1091

*СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРО-
ВОДУ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ*

Кеснер Ю.П., Антонова О.Є. 1103

*ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРЕАТИВНОСТІ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ
ОСВІТІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ТА УКРАЇНСЬ-
КИХ ПІДХОДІВ*

УДК 378.046:37.011.3-051

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-13\(54\)-1065-1077](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-13(54)-1065-1077)

Калаур Світлана Миколаївна доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0001-8099-9392>

Дутка Ганна Яківна доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-6504-1554>

Козловська Ірина Михайлівна доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, <https://orcid.org/0000-0001-8755-2035>

Якимович Тетяна Дмитрівна кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри технологічної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0003-1777-1699>

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ: ПОТЕНЦІАЛ ВЗАЄМОДІЇ ІНТЕГРАТИВНОГО ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДІВ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз сутності педагогічної компетентності фахівців різних галузей та обґрунтовано необхідність її формування як універсальної професійної якості, що забезпечує ефективну взаємодію з людьми, організацію спільної діяльності, передачу досвіду та професійну комунікацію. Педагогічна компетентність розглядається як багатовимірне утворення, що включає когнітивні, діяльнісні, мотиваційні та особистісні компоненти, а її розвиток потребує цілісного методологічного підґрунтя та врахування індивідуальних характеристик здобувачів освіти. У цьому контексті інтегративний та диференційований підходи визначено як провідні механізми формування педагогічної компетентності, здатні забезпечити структурну узгодженість освітнього процесу, його системність, варіативність і персоналізованість. Розкрито потенціал інтегративного підходу, який забезпечує змістову єдність професійної підготовки, поєднання знань, умінь, цінностей і практичного досвіду, формування цілісного професійного

мислення та розвиток рефлексивності. Диференційований підхід, у свою чергу, окреслено як основу індивідуалізованого розвитку педагогічних умінь, що дає змогу враховувати рівень підготовленості, мотивацію, професійні наміри та особистісні особливості майбутніх фахівців.

Показано, що поєднання обох підходів створює оптимальні умови для становлення педагогічної компетентності, оскільки забезпечує баланс між універсальністю педагогічних знань і необхідністю їх індивідуального застосування.

У статті обґрунтовано концептуальні положення щодо впливу інтегративного та диференційованого підходів на формування педагогічної компетентності фахівця, визначено механізми їхньої взаємодії та доведено, що саме їх синергія дозволяє розвивати педагогічну готовність як динамічну, цілісну й адаптивну професійну якість.

Акцентовано, що така взаємодія відповідає сучасним вимогам професійної освіти, сприяє підвищенню якості підготовки фахівців і забезпечує їх здатність до ефективної взаємодії в умовах різноманітних соціальних і професійних ситуацій.

Отримані результати формують теоретичну основу для подальших досліджень і практичних розробок, спрямованих на удосконалення технологій розвитку педагогічної компетентності в системі професійної освіти.

Ключові слова: педагогічна компетентність; професійна підготовка; інтегративний підхід; диференційований підхід; професійна взаємодія; розвиток фахівця; рефлексивність; індивідуалізація навчання.

Kalaur Svitlana Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Work and Social Pedagogy, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0001-8099-9392>,

Dutka Hanna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Primary and Preschool Education, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-6504-1554>

Kozlovskaya Iryna Doctor of Pedagogical Sciences, Leading Researcher at the International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations, Lviv Polytechnic National University, Lviv, <https://orcid.org/0000-0001-8755-2035>

Yakymovych Tetiana Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow, Associate Professor of the Department of Technological Education, Mykhailo Dragomanov National Pedagogical University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-1777-1699>

**FORMING THE PEDAGOGICAL COMPETENCE OF SPECIALISTS:
THE POTENTIAL FOR INTERACTION BETWEEN INTEGRATIVE
AND DIFFERENTIATED APPROACHES**

Abstract. The article provides a theoretical analysis of the essence of pedagogical competence among specialists across various professional fields and substantiates the need for its development as a universal quality that ensures effective interaction with people, the organization of joint activities, the transfer of experience, and professional communication. Pedagogical competence is interpreted as a multidimensional construct that encompasses cognitive, operational, motivational, and personal components, while its development requires a coherent methodological foundation and attention to the individual characteristics of learners. Within this context, the integrative and differentiated approaches are defined as key mechanisms for shaping pedagogical competence, as they ensure structural coherence of the educational process, its systemic nature, variability, and personalized character. The article reveals the potential of the integrative approach, which promotes the content unity of professional training, the interconnection of knowledge, skills, values, and practical experience, the formation of holistic professional thinking, and the development of reflexivity.

The differentiated approach, in turn, is presented as a basis for the individualized development of pedagogical skills, enabling the consideration of learners' preparedness levels, motivation, professional intentions, and personal characteristics. The study demonstrates that combining these approaches creates optimal conditions for the formation of pedagogical competence, ensuring a balance between the universality of pedagogical knowledge and the necessity of its individual application. Conceptual provisions outlining the influence of integrative and differentiated approaches on the development of pedagogical competence are substantiated.

The mechanisms of their interaction are identified, proving that their synergy enables the formation of pedagogical readiness as a dynamic, holistic, and adaptive professional quality. The findings indicate that such an integrated methodological framework aligns with contemporary demands of professional education, enhances the quality of specialist training, and ensures their ability to interact effectively in diverse social and professional contexts.

The results provide a theoretical basis for further research and practical developments aimed at improving the technologies for developing pedagogical competence within the system of professional education.

Keywords: pedagogical competence; professional training; integrative approach; differentiated approach; professional interaction; specialist development; reflexivity; individualized learning.

Постановка проблеми. Сучасна система професійної освіти дедалі чіткіше засвідчує, що незалежно від спеціальності чи галузі діяльності фахівець працює передусім з людьми й неминуче виконує педагогічні функції. Ці функції проявляються у передачі досвіду, організації спільної діяльності, консультуванні, наставництві, управлінні навчально виробничими процесами та взаємодії у професійних колективах. У зв'язку з цим питання формування педагогічної компетентності набуває міждисциплінарного значення й виходить за межі традиційної педагогічної освіти. Проте в сучасних дослідженнях простежується фрагментарність підходів до визначення сутності педагогічної компетентності фахівця не педагогічного профілю та недостатня увага до механізмів її цілеспрямованого розвитку в умовах професійної підготовки.

Водночас інтегративний та диференційований підходи, які активно використовуються в освітній практиці та наукових дослідженнях, часто розглядаються окремо, що звужує можливості їхнього потенціалу.

Інтегративний підхід забезпечує цілісність змісту професійної підготовки, дозволяє поєднувати різні знання й види діяльності, формує системність мислення та професійну узгодженість дій. Диференційований підхід, у свою чергу, дозволяє враховувати індивідуальний досвід, здібності, потреби й професійні траєкторії майбутніх фахівців. Проте взаємодія цих двох підходів як засобу формування педагогічної компетентності залишається недостатньо дослідженою. Саме встановлення їхнього змістового, функціонального та технологічного взаємозв'язку є важливим завданням сучасної педагогічної науки, оскільки така взаємодія створює підґрунтя для цілісного розвитку здатності фахівця ефективно взаємодіяти з людьми в різних професійних контекстах.

Проблема полягає в тому, що за наявності великої кількості праць, присвячених педагогічній компетентності, інтегративному та диференційованому підходам окремо, практично відсутні системні моделі, які пояснюють, як саме поєднання цих підходів сприяє розвитку педагогічної компетентності фахівців різних галузей. Недостатньо обґрунтовано структуру й механізми формування цієї компетентності в умовах використання обох підходів одночасно.

Це посилює суперечність між об'єктивною необхідністю формування педагогічної компетентності в усіх сферах професійної діяльності та відсутністю цілісних науково обґрунтованих засобів, які забезпечують її ефективний розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових джерелах підкреслюється, що педагогічна компетентність має багатовимірну структуру, яка охоплює ціннісну орієнтацію фахівця, його теоретичні знання про закономірності розвитку особистості, соціальну взаємодію й навчальну

діяльність, а також уміння організовувати комунікацію, мотивувати, підтримувати та координувати учасників процесу. Вона передбачає наявність комунікативної культури, емпатії, здатності до рефлексії та критичного аналізу власної діяльності, уміння добирати педагогічні форми й методи відповідно до ситуації та індивідуальних особливостей людей, з якими працює фахівець. Тому у контексті дослідження проблеми формування педагогічної компетентності фахівців засобами інтегративного та диференційованого підходів наукові джерела репрезентують цілісне методологічне поле, у межах якого осмислюються сучасні вимоги до професійної підготовки в умовах ускладнення освітніх завдань.

Методологічні засади розвитку професійно-педагогічної компетентності викладача ґрунтовно розкрито у праці Т. Горохівської [1], де компетентність інтерпретується як багатовимірне утворення, що поєднує знаннявий, діяльнісний і ціннісний компоненти, а інтеграція підходів розглядається як умова її цілісного формування.

Інтегративний підхід як концептуальна основа професійної підготовки детально проаналізований у дисертаційному дослідженні І. Гузій [2], у якому обґрунтовано його потенціал для узгодження змісту, форм і результатів освіти. Ці положення поглиблюються в роботі Л. Дольнікової [3], де інтеграція розглядається на рівні дидактичних умов формування змісту фундаментальних і фахових дисциплін, що безпосередньо впливає на становлення педагогічної компетентності майбутніх фахівців. Теоретико-методологічне осмислення інтеграційних процесів у професійній освіті представлено в монографії Ю. Козловського [5], де інтеграція знань постає як системоутворювальний чинник професійного розвитку.

Важливим доповненням до інтегративної парадигми є диференційований підхід, який уможливорює врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Проблеми диференціації навчання в інтегрованому освітньому просторі вищої школи висвітлено у праці С. Дrajниці, О. Дrajниці та О. Дударя [4], де наголошено на необхідності поєднання варіативності навчання з єдністю освітніх стандартів. Сутність і специфіку диференціації навчання як педагогічного явища уточнює Л. Шевчук [10], підкреслюючи її значення для підвищення ефективності формування професійних і педагогічних умінь.

Проблематика безпосереднього формування педагогічної компетентності представлена в дослідженні Л. Кондрацької та І. Толмачової [6], де акцентовано увагу на поєднанні теоретичної підготовки з практичним досвідом. Роль практичної складової у професійному становленні майбутніх фахівців підтверджується результатами дослідження Т. Саукова [9], у якому педагогічна практика розглядається як чинник розвитку професійних навичок. Системно-інтегративний підхід до формування творчої особистості майбутнього вчителя

обґрунтовано О. Потапенком та В. Івановою [8], що дозволяє поєднати інтеграцію змісту з розвитком особистісних якостей.

Зарубіжні дослідження доповнюють національний науковий дискурс. У роботі I. Calero-Lopez та B. Rodriguez-Lopez [11] доведено значущість трансверсальних компетентностей для професійної освіти, що корелює з ідеями інтегративного підходу. Вплив інтеграції знань на професійну компетентність студентів емпірично підтверджено у дослідженні Yu. Kozlovskiy, V. Ortynskyy та M. Pashechko [12], що надає міждисциплінарним і диференційованим стратегіям навчання додаткового наукового обґрунтування.

Таким чином, аналіз джерел засвідчує, що інтегративний і диференційований підходи у взаємозв'язку створюють методологічні умови для цілісного формування педагогічної компетентності фахівців, забезпечуючи поєднання системності підготовки з урахуванням індивідуальних освітніх потреб.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розкриття потенціалу взаємодії інтегративного й диференційованого підходів як ефективних засобів формування педагогічної компетентності фахівців, незалежно від їхнього професійного профілю.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна компетентність фахівця в сучасних умовах професійної підготовки постає як інтегральна характеристика, що визначає здатність ефективно взаємодіяти з людьми у різних освітніх, соціальних і виробничих ситуаціях. Вона є необхідною не лише для педагогів у традиційному розумінні, а для будь-якого фахівця, діяльність якого передбачає комунікацію, передання знань і досвіду, організацію спільного виконання завдань, наставництво, консультування чи управління колективом. Саме тому педагогічна компетентність розглядається як одна з універсальних професійних компетентностей, що забезпечує ефективність діяльності незалежно від її галузевої належності.

Важливою складовою педагогічної компетентності є здатність до педагогічної взаємодії, яка передбачає не механічне передання інформації, а активний діалог, побудований на повазі, взаєморозумінні та партнерстві. Фахівець повинен уміти створити умови для ефективного спілкування, забезпечити психологічний комфорт, підтримати ініціативу та розвиток особистості співрозмовника. Таким чином, педагогічна компетентність виявляється у здатності впливати на процеси навчання та професійного становлення інших людей, спрямовувати їхню діяльність і розкривати їхній потенціал. На сучасному етапі розвитку професійної освіти педагогічна компетентність набуває особливої значущості, оскільки суттєво змінюються вимоги до фахівця як до учасника складних комунікативних, командних і трансформаційних процесів. Робота в умовах цифрового середовища,

різноманіття освітніх технологій і форматів взаємодії, потреба в адаптивності та гнучкому реагуванні на професійні виклики підсилюють роль педагогічних умінь навіть у суто технічних і технологічних спеціальностях. Фахівець повинен не лише володіти знаннями зі свого предметного поля, а й уміти навчати інших, організовувати взаємодію, підтримувати розвиток молодших колег і приймати педагогічно виважені рішення.

Структура педагогічної компетентності включає когнітивний, діяльнісний, мотиваційний та особистісний компоненти. Когнітивний компонент охоплює знання про закономірності навчання, розвиток і спілкування, принципи організації навчальної діяльності та методи педагогічної взаємодії. Діяльнісний компонент відображає сукупність умінь, що забезпечують ефективну комунікацію, наставництво, консультування та управління професійною діяльністю інших людей. Мотиваційний компонент визначає внутрішню готовність фахівця до взаємодії, прагнення до розвитку та дотримання етичних принципів. Особистісний компонент охоплює індивідуальні якості, цінності та професійну позицію, які визначають стиль взаємодії та здатність до педагогічного впливу. Педагогічна компетентність формується в умовах цілеспрямованої освітньої діяльності й системної професійної взаємодії. На процес її розвитку впливають особистий досвід, професійні завдання, участь у командних проєктах, наставництві, виробничих ситуаціях, які вимагають умінь аналізувати поведінку інших людей, враховувати їхні потреби та створювати умови для професійного зростання. Саме тому педагогічна компетентність розвивається не лише в межах спеціальних педагогічних дисциплін, а й у процесі практичної діяльності, обміну досвідом і включення в різні професійні спільноти.

Усе це свідчить, що педагогічна компетентність є універсальною основою професійної діяльності сучасного фахівця й має формуватися незалежно від галузевого спрямування освітньої програми. Її значення посилюється в умовах соціальної мобільності, підвищеної динаміки професійного середовища та зростання вимог до комунікаційної, організаційної й емоційної готовності фахівця. Саме тому виникає потреба в пошуку ефективних підходів до її формування, серед яких інтегративний та диференційований підходи відкривають особливо широкі можливості для комплексного та особистісно орієнтованого розвитку педагогічної компетентності.

Інтегративний підхід розглядається сучасною педагогічною наукою як концептуальна основа, що забезпечує поєднання різних компонентів професійної підготовки в єдину змістову, функціональну й діяльнісну систему. Його сутність полягає у створенні цілісного освітнього простору, у межах якого знання, уміння, досвід і цінності майбутнього фахівця взаємно підсилюють одне одного та формують системне бачення професійної діяльності. З огляду на

багатовимірність педагогічної компетентності саме інтеграція стає механізмом її всебічного розвитку, оскільки дозволяє уникнути фрагментарності та епізодичності у формуванні педагогічних умінь. У контексті педагогічної компетентності інтегративний підхід передбачає поєднання теоретичної, практичної, комунікативної й рефлексивної складових підготовки фахівця. Він дозволяє взаємопов'язувати знання про закономірності навчання і розвитку людини з конкретними видами діяльності, у яких ці знання проявляються на практиці. У такий спосіб майбутній фахівець оволодіває не лише інформацією, а й здатністю застосовувати її в реальних ситуаціях взаємодії з людьми. Інтеграція забезпечує змістову цілісність освітніх програм, усуває дублювання матеріалу, формує єдину логіку професійного мислення та сприяє переходу від вузького предметного бачення до ширшого розуміння соціально комунікативних процесів, що лежать в основі педагогічної взаємодії. Особливе значення інтегративний підхід має в процесі формування комунікативних і соціальних умінь, що є невід'ємною складовою педагогічної компетентності. Завдяки інтеграції змісту різних дисциплін майбутній фахівець отримує можливість бачити взаємозв'язок між психологічними, соціальними, етичними та професійними аспектами своєї діяльності. Це сприяє розвитку здатності враховувати індивідуальні особливості людей, обирати адаптивні моделі спілкування, будувати конструктивний діалог і створювати умови для спільної роботи.

Інтегративний підхід також відіграє ключову роль у розвитку рефлексивності як здатності аналізувати власні дії, оцінювати їх ефективність, визначати напрям подальшого професійного зростання. Рефлексія стає можливим результатом взаємодії теоретичних знань, практичного досвіду та критичного осмислення професійних ситуацій, що створює підґрунтя для усвідомленої педагогічної діяльності. Таким чином, інтеграція забезпечує не лише сукупність педагогічних умінь, а й здатність до їх осмисленого, цілеспрямованого та гнучкого застосування в роботі з людьми.

Диференційований підхід посідає особливе місце в сучасній професійній освіті, оскільки забезпечує урахування індивідуальних особливостей, професійних потреб, рівня підготовленості та особистісного досвіду майбутніх фахівців. Його сутність полягає у вибудовуванні освітнього процесу таким чином, щоб кожен здобувач освіти отримував можливість розвиватися відповідно до власних можливостей, темпу навчання та професійних намірів. У контексті формування педагогічної компетентності диференційований підхід відкриває можливість цілеспрямовано розвивати ті якості, уміння й установки, які є унікальними для кожного фахівця та безпосередньо впливають на його ефективність у взаємодії з людьми. Важливою перевагою диференційованого підходу є те, що він дозволяє варіювати зміст навчальних завдань, їх складність,

методи та форми роботи відповідно до рівня професійної зрілості та когнітивних можливостей студентів. Це створює умови для поступового, але впевненого формування педагогічних умінь: одні здобувачі освіти можуть зосереджуватися на розвитку комунікативних навичок, а інші на вдосконаленні організаційних або рефлексивних умінь. Такий підхід стимулює усвідомлене ставлення до навчання, відповідальність за власний професійний розвиток і формує мотивацію до педагогічної взаємодії. Диференційований підхід також сприяє розвитку адаптивності як здатності фахівця змінювати стиль спілкування, добирати відповідні педагогічні засоби та реагувати на індивідуальні потреби людей, з якими він працює. Це особливо важливо для фахівців непедагогічних спеціальностей, адже їхня професійна діяльність нерідко передбачає роботу в неоднорідних колективах, командні форми взаємодії, наставництво або консультування. У таких умовах педагогічна компетентність не може формуватися за єдиним шаблоном.

Суттєвим чинником ефективності диференційованого підходу є також створення ситуацій вибору, у яких здобувач освіти може обирати завдання, форми діяльності чи способи їх виконання відповідно до власних можливостей. Це сприяє розвитку самостійності, критичного мислення, відповідальності та професійної рефлексії, тобто характеристик, що становлять основу педагогічної компетентності. Диференціація дозволяє не лише забезпечити індивідуалізацію траєкторій навчання, а й посилити внутрішню мотивацію, що є важливою умовою для формування справжньої педагогічної готовності.

Таким чином, диференційований підхід створює умови для особистісно орієнтованого розвитку педагогічної компетентності, дозволяючи враховувати унікальний потенціал кожного здобувача освіти і спрямовувати його на ефективну взаємодію з людьми у професійній діяльності.

Інтегративний і диференційований підходи нерідко розглядаються як самостійні концептуальні орієнтири професійної освіти, однак їхня взаємодія створює значно ширший потенціал для формування педагогічної компетентності фахівця. Інтегративний підхід забезпечує цілісність змісту та логіку професійного розвитку, а диференційований – індивідуальну варіативність, можливість адаптувати освітній процес до потреб конкретної особистості. Поєднання цих двох підходів формує умови, за яких майбутній фахівець отримує як системну картину педагогічної діяльності, так і персоналізовані шляхи її опанування.

Взаємодія обох підходів проявляється передусім у можливості поєднувати загальні закономірності навчання та розвитку людини з індивідуальними характеристиками конкретного здобувача освіти. Інтеграція змісту дозволяє розглядати професійну діяльність у її цілісності, у взаємозв'язку теоретичних, практичних і ціннісних компонентів. Одночасно диференціація робить цей

зміст персоналізованим, орієнтованим на індивідуальний темп, досвід та професійні наміри.

Таким чином забезпечується баланс між універсальністю педагогічної компетентності та її особистісною індивідуальністю.

У практиці професійної підготовки інтегративний і диференційований підходи доповнюють один одного, створюючи умови для розвитку гнучкого й адаптивного фахівця. Інтеграція надає можливість будувати навчальні програми так, щоб педагогічні знання й уміння формувалися в різних видах діяльності від теоретичних занять до практичних проєктів і рефлексивного аналізу ситуацій. Диференціація забезпечує можливість варіювати ці види діяльності, добирати завдання відповідно до особистісних особливостей студентів і формувати індивідуальні траєкторії розвитку педагогічної компетентності. Важливо, що взаємозв'язок цих підходів сприяє становленню ключових аспектів педагогічної компетентності: комунікативної культури, здатності до педагогічної взаємодії, рефлексивності, уміння створювати сприятливе освітнє середовище та адаптувати власну діяльність до потреб інших людей. У комплексі вони утворюють ефективний механізм, що дозволяє формувати педагогічну компетентність як динамічну, цілісну й соціально орієнтовану професійну якість. Формування педагогічної компетентності фахівця є складним і багатовимірним процесом, який вимагає одночасного поєднання цілісності професійної підготовки та індивідуальної варіативності її змісту. Інтегративний і диференційований підходи, об'єднані в єдину методологічну систему, забезпечують оптимальні умови для такого розвитку, що дозволяє сформувати педагогічну компетентність як системну професійну якість, притаманну фахівцеві будь-якого профілю.

Першим концептуальним положенням є те, що інтегративний підхід забезпечує структурну завершеність педагогічної компетентності. Завдяки інтеграції змісту різних дисциплін, практичних видів діяльності та рефлексивних методів у здобувача освіти формуються не ізольовані педагогічні уміння, а взаємопов'язана система знань, навичок і цінностей, необхідних для ефективної взаємодії з людьми. Інтеграція уможливорює формування цілісного професійного мислення, у межах якого педагогічна діяльність розглядається як складова будь-якої професійної взаємодії.

Другим концептуальним положенням є те, що диференційований підхід забезпечує персоналізованість і гнучкість формування педагогічної компетентності. Урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхніх здібностей, мотиваційних установок та інтересів дозволяє будувати індивідуальні маршрути розвитку педагогічних умінь. Це створює умови для природного, внутрішньо вмотивованого формування здатності до педагогічної взаємодії, яка неможлива в умовах уніфікованого навчання.

Третє концептуальне положення полягає в тому, що взаємодія інтегративного та диференційованого підходів забезпечує повноту та багатовекторність формування педагогічної компетентності. Інтеграція створює загальну рамку професійного розвитку, визначає основні змістові й методологічні орієнтири, а диференціація надає можливість адаптувати ці орієнтири до потреб конкретної особистості. У комплексі це забезпечує становлення педагогічної компетентності як універсальної та водночас індивідуалізованої якості, яка дозволяє фахівцеві ефективно працювати з людьми в різних контекстах діяльності.

Висновки. Таким чином, вплив інтегративного та диференційованого підходів на формування педагогічної компетентності виявляється у здатності поєднати структурну цілісність професійних знань із індивідуальною свободою та варіативністю розвитку. Це створює теоретично й практично обґрунтовану основу для підготовки фахівця, який володіє високим рівнем педагогічної культури, комунікативної компетентності, рефлексивності й здатності адаптувати взаємодію до потреб різних людей. Проведене дослідження засвідчує, що педагогічна компетентність є невід'ємною складовою професійної готовності фахівця будь-якого профілю, оскільки сучасна діяльність у різних галузях передбачає постійну взаємодію з людьми, передачу досвіду, організацію навчання і підтримку розвитку інших. Її формування потребує використання комплексних підходів, здатних одночасно забезпечити цілісність професійної підготовки та врахувати індивідуальні особливості здобувачів освіти.

Інтегративний і диференційований підходи, розглянуті у взаємодії, утворюють потужний методологічний ресурс для становлення педагогічної компетентності. Інтегративний підхід забезпечує змістову цілісність, системність і логічність професійної підготовки, дозволяє поєднувати знання, практичний досвід та рефлексію в єдину освітню траєкторію.

Диференційований підхід надає можливість адаптувати цю траєкторію до індивідуальних потреб та можливостей майбутніх фахівців, уможливорює варіативність і персоналізацію формування педагогічних умінь.

Узгоджене застосування обох підходів сприяє формуванню педагогічної компетентності як динамічної професійної якості, що поєднує комунікативну культуру, здатність до взаємодії, емпатію, організаційні вміння та рефлексивність. Взаємодія інтеграції та диференціації створює умови для розвитку фахівця, здатного ефективно працювати з людьми, адаптуватися до професійних викликів і здійснювати педагогічний вплив у різних сферах діяльності. Отримані результати підтверджують необхідність подальшого наукового обґрунтування моделей формування педагогічної компетентності та розроблення практичних технологій її розвитку в умовах професійної освіти.

Література:

1. Горохівська Т. Методологічні підходи до проблеми розвитку професійно-педагогічної компетентності викладача. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2019. Вип. 53. С. 151–155.
2. Гузій І. С. *Інтегративний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи*: дис. ... д-ра філософії: 01.015. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. 267 с.
3. Дольнікова Л. В. Дидактичні умови реалізації інтегративного підходу в процесі формування змісту фундаментальних і фахових дисциплін. *Молодий вчений*. 2016. № 12(39). С. 416–420.
4. Дrajниця С. А., Дrajниця О. М., Дудар О. А. Диференціація навчання: актуальні проблеми та пріоритетні шляхи реалізації в інтегрованому освітньому просторі ВНЗ. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2010. № 2. С. 178–183.
5. Козловський Ю. М. *Інтеграційні процеси в професійній освіті: методологія, теорія, методики*: монографія. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2018. 420 с.
6. Кондрацька Л. В., Толмачова І. М. Формування педагогічної компетентності у майбутніх магістрів психології. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 4(199). С. 58–63.
7. Лавніков О. А., Лесик А. С. Інтегративний підхід у системі вищої освіти: поняття і особливості. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. 2020. № 1(19). С. 195–199.
8. Потапенко О. Б., Іванова В. В. Системно-інтегративний підхід у формуванні творчої особистості майбутнього вчителя в умовах педагогічного вишу. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. Вип. 48. С. 30–34.
9. Сауков Т. Вплив педагогічної практики на формування професійної навичок майбутніх психологів. *Перспективи та інновації науки*. 2024. Вип. 7(41). С. 866–875.
10. Шевчук Л. Сутність та специфіка поняття «диференціація навчання»: інформація для ознайомлення педагогів. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. № 25. С. 219–227.
11. Calero-Lopez I., Rodriguez-Lopez B. The relevance of transversal competences in vocational education and training: a bibliometric analysis. *Empirical research in vocational education and training*. 2020. Vol. 6. № 12. <https://doi.org/10.1186/s40461-020-00100-0>.
12. Kozlovskiy Yu., M., Ortynskyy V. L., Pashechko M. V. Influence of Knowledge Integration on Students' Professional Competence. *The New Educational Review*. 2019. Vol. 56. № 2. P. 124–138.

References:

1. Horokhivska, T. (2019). Metodolohichni pidkhody do problemy rozvytku profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladacha [Methodological approaches to the problem of developing professional and pedagogical competence of a teacher]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 53, 151–155 [in Ukrainian].
2. Huzii, I. S. (2020). *Intehratyvnyi pidkhid do profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv informatsiinoi, bibliotechnoi ta arkhivnoi spravy* [Integrative approach to professional training of future specialists in information, library and archival affairs]. Candidate's thesis. Lviv: NU «Lvivska politekhnikha» [in Ukrainian].

3. Dolnikova, L. V. (2016). Dydaktychni umovy realizatsii intehtatyvnoho pidkhdou v protsesi formuvannia zmistu fundamentalnykh i fakhovykh dystsyplin [Didactic conditions for implementing an integrative approach in the process of forming the content of fundamental and professional disciplines]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*, 12(39), 416–420 [in Ukrainian].

4. Drazhnytsia, S. A., Drazhnytsia, O. M. & Dudar, O. A. (2010). Dyferentsiatsiia navchannia: aktualni problemy ta priorytetni shliakhy realizatsii v intehtrovanomu osvithnomu prostori VNZ [Differentiation of learning: current problems and priority ways of implementation in the integrated educational space of universities Differentiation of learning: current problems and priority ways of implementation in the integrated educational space of universities]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, 2, 178–183 [in Ukrainian].

5. Kozlovskiy, Yu. M. (2018). *Intehratsiini protsesy v profesiinii osviti: metodolohiia, teoriia, metodyky* [Integration processes in professional education: methodology, theory, methods]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki [in Ukrainian].

6. Kondratska, L. V., & Tolmachova, I. M. (2021). Formuvannia pedahohichnoi kompetentnosti u maibutnykh mahistriv psykholohii [Formation of pedagogical competence in future masters of psychology]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – Image of a modern teacher*, 4(199), 58–63 [in Ukrainian].

7. Lavnikov, O. A., & Lesyk, A. S. (2020). Intehtatyvnyi pidkhid u systemi vyshchoi osvity: poniattia i osoblyvosti [Integrative approach in the higher education system: concepts and features]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia – Bulletin of the Alfred Nobel University*, 1(19), 195–199 [in Ukrainian].

8. Potapenko, O. B., & Ivanova, V. V. (2016). Systemno-intehratyvnyi pidkhid u formuvanni tvorchoi osobystosti maibutnoho vchytelia v umovakh pedahohichnoho vyshu [System-integrative approach to the formation of the creative personality of a future teacher in the conditions of a pedagogical university]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly – Pedagogy of higher and secondary schools*, 48, 30–34 [in Ukrainian].

9. Saukov, T. (2024). Vplyv pedahohichnoi praktyky na formuvannia profesiinoi navychok maibutnykh psykholohiv [The influence of pedagogical practice on the formation of professional skills of future psychologists]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and innovations of science*, 7(41), 866–875 [in Ukrainian].

10. Shevchuk, L. (2022). Sutnist ta spetsyfika poniattia «dyferentsiatsiia navchannia»: informatsiia dlia oznaiomlennia pedahohiv [The essence and specificity of the concept of «differentiation of learning»: information for teachers.]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of a modern textbook*, 25, 219–227 [in Ukrainian].

11. Calero Lopez, I., & Rodriguez-Lopez, B. (2020). The relevance of transversal competences in vocational education and training: a bibliometric analysis. *Empirical research in vocational education and training*, 6, 12, 1–19. <https://doi.org/10.1186/s40461-020-00100-0> [in English].

12. Kozlovskiy, Yu., M., Ortynskyy, V. L., & Pashechko, M. V. (2019). Influence of Knowledge Integration on Students' Professional Competence. *The New Educational Review*, 56, 2, 124–138 [in English].